

**Стојан Караџић, Вук Шибалић, ДРОБЊАК**

**Породице у Дробњаку и њихово поријекло  
(Дробњак, Језера, Ускоци и Шаранци)**

**II измијењено и допуњено издање,  
Стручна књига, Београд 1997.**

Коаутор Вук Шибалић је познати просвјетни, културни и јавни радник са подручја Дурмитора. Од почетка шездесетих година, па до ових дана ради на питањима поријекла породица у Дробњаку, користећи при томе усмена предања, литературу и историјску грађу везану за ову област.

Други коаутор Стојан Караџић последије завршетка студија обављао је одговорне дужности у судству, предузећима и царини Југославије.

До сада је објавио на десетине радова из области царинског, девизног и спољнотрговинског система.

Посебно је запажена његова активност на проучавању прошлости свог Дробњака. За последње три године објавио је двије "Вук и лоза Караџића", "Његош, дробњачки завјереници и Смаил-ага Ченгић". Ову последњу књигу "Дробњак" као коаутор.

Значај овог његовог подухвата је већи кад знамо да о прошлости Дробњака има мало написаних радова. Караџићева активност на овом плану треба да подстакне и друге, нарочито научне раднике дурмиторског краја, на проучавање наше прошлости.

За припрему и израду овог требало је уложити голем напор. Ваљало је изучити сву постојећу и доступну литературу, бројне изворе, консултовати предања и добре znalце дробњачких породица, њихове прошлости, генеалогije, гранања и разгранавња братстава и породица. Иако аутори немају квалитативе, референце нити титуле научних радника добро познатих научној јавности, можемо констатовати да су се сасвим добро снашли у научноме раду, промишљању и излагању. А за писање оваквог рада било је потребно солидно знање из више научних дисциплина, прије свега етнологије и етнографије, историје,

антропоеографије. Поред опште литературе о теоријским питањима, аутори су савјесно изучавали литературу о Дробњацима из разних научних области. Они су критички искористили радове бројних научних области. Понајвише су се користили значајним радовима Светозара Томића, Андрије Лубурића, Сафет-бега Башагића, Обрена Благојевића, Мијушка Шибалића, Славка Мијушковића, Риста Драгићевића, Љубомира Стојановића и више других научних и јавних посленика.

Иако доста бројна, објављена грађа и позната литература нијесу омогућавале да се изради солидан рад. Добро знајућу метод научног истраживања и казивања аутори су зато користили бројне зналце прошлости Дробњака и путем научне анкете дошли до значајних података, које су на адекватан начин провјерили и саопштили. То сад ријетко ко ради, и тиме је заслуга аутора потенцирана и својеврсна, јер је остало мало добрих памтиша, а аутори овог рада су их, срећом пронашли. Уз то, аутори су, срећом, користили и бројне радове који су још у рукопису, што је појачало вриједност њиховог рада. Тако је стечена солидна основа за издање темељите књиге.

У првом дијелу овог рада изложена су и обрађена бројна општа питања. Пружен је осврт на неке битне карактеристике племенске организације у Црној Гори, са посебним освртом на племе Дробњаци, појам племена, племенску свијест, племенски живот, сеобе, органе племена, племенске зборове, међуплеменске спорове а нарочито сукобе између Новљана, Дробњака и Крича. Дат је краћи осврт на прошлост Дробњака у 14. и 15. вијеку и њихове односе, првенствено трговачке са Котором и Дубровником. Понешто је речено о поштанском саобраћају преко Дробњака за Цариград, а затим о легенди о војводи Момчилу. Истакнута је улога Дробњака у млетачко-турским ратовима и везивање ослободилачких акција Херцеговаца и Црногораца за венецијанске војне акције. То је детаљније урађено за период познатог бечког рата, крајем 17. вијека, управо од онда када се јача ослободилачка акција Дробњака може документарно пратити и свестраније изучавати. С аспекта историјске науке, у овом раду су од интереса излагања о убиство Редеп-паше Шехајића и паше Селмановића, борбама Дробњака с Турцима у 18. вијеку. Нарочито су значајни текстови о устанку у Дробњаку и политичким и војним подухватима почетком 19. вијека, и сарадњи Дробњака с Карађорђевићевим устаницима.

Аутори су, с аспекта историјске науке, сасвим исправно поступили када су, доста цјеловито, обрадили процес укључивања Дробњака у састав црногорске државе. То је истакнуто преко доста уопштених констатација о успостављању црногорске власти, убиства Смаил-аге Ченгића на Мљетичку 1840. године, разграничење између Црне Горе и Турске на

територији Дробњака и битке на Шаранцима 1862. године. Писци овог текста су изложили занимљив текст о устанничким акцијама дробњачког племена у периоду од 1862. године до 1875. године и његовом учешћу у борбама за ослобађање и коначно укључење у састав Црне Горе. Затим су дали општи осврт на Дробњак послије Берлинског конгреса 1878. године. Сав тај текст је научно добро ситуиран и стручно обликован, и пропраћен бројним напоменама.

Сами аутори свјесни су тежине посла ове врсте, па су, на крају рукописа, констатовали: "Али не треба одустати од даљег рада на овој материји, која изискује огромно ангажовање...". Било би нам задовољство да се то оствари, било да то ураде они или неко други.

У другом дијелу рада изучавају се садашња дробњачка братства према времену досељавања, исељавања или пак нестајања-изумирања. Сва братства су подијељена у пет група: старинце, новљане, усељенике, ускоке и изумрле и исељене породице. Овдје се, на основу литературе, традиције и казивања знатнијих људи обрађује историјат појединих братстава, њихово поријекло, гранање и улога значајнијих личности. Истичу се личности из старије и новије историје, заслужни људи појединих братстава на пољу науке, културе, политике, борци и народни хероји. Нарочито је интересантно казивање о настанку и нестанку појединих презимена, и традиција о томе.

Када је ријеч о људима сељачког и племенског поријекла, тешко их је ослободити братственичке и племенске припадности и надгорњавања. Чињеница је да су аутори овог рада припадници веома угледних братстава, да су морали писати и о својим прецима и указати на њихове знамените претке, али нам се чини да нијесу били упадљиво пристрасни јер се истина не смије сакривати. колико смо упознати, они нијесу заобишли истину ни о било којем другом дробњачком братству. То им, свакако, служи на част, и доказ је научне и моралне стамености.

Самим тим, овај рад представља значајан помак у изучавању племена у Црној Гори. Он је на задовољавајући начин изложен, научно добро заснован и коректно написан. Имаће он значаја не само за етнографско сагледавање Дробњака већ и за шире упознавање с прошлошћу тог бројног племена. Надамо се да ће овај рад имати доста читалаца, и бити интересантан и за публику ван племена Дробњака. Зато свесрдно препоручујемо да се овај рад публикује, надајући се да ће то убрзо бити остварено.

Проф. др Томислав Жугић